

Izjaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVI. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., ČETRTAK, 23. MARCA (MARCH 23), 1944 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 59 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Japonci udrli v Indijo iz Burme

Ruske kolone so v prodiranju po Besarabiji zasedle čez 40 naselbin in dospelo do točke, ki je oddaljena samo 30 milj od reke Prut. Sovjetske armade v ofenzivi na 500 milj dolgi fronti. Ljute bitke med zavezniki in Nemci za posest Cassina se nadaljujejo. Ameriški pomorščaki okupirali nadaljnja dva otoka na Pacifiku. Podmornice potopile petnajst japonskih parnikov

New Delhi, Indija, 22. marca. Japonci so prekoračili burmsko mejo in invadirali Indijo v več krajih, kar je povzročilo silno razburjenje. Britsko vrhovno poveljstvo je izjavilo, da bodo invadirerji pogumni nazaj. Zavezniški komunikacijski razkrija, da so Japonci udrli v Indijo po prekoračenju reke Čindwin. Glavni zavezniški komunikacijski središču. Zavezniške vojaške straže so zavajevane v bitkah z Japonci v več krajih.

London, 22. marca. Sovjetske kolone, ki so prekoračile reko Dnjestr in udrle v Besarabijo ob 50 milj dolgi fronti, so prečkale železnico Černuti-Baltik, zasedle čez 40 naselbin in prodrale do točke, ki je oddaljena samo 30 milj od reke Prut, rumunske vojaške, katero Moskva priznava. Rusi smatrajo Besarabijo, ki tvori del Rumunije, za svojo posest. Nemška invazija Rusije l. 1941 se je začela pri reki Prut.

Uradni komunikacijski, objavljen v Moskvi danes zjutraj, pravi, da je druga ruska armada v prodiranju preko stare Poljske v smeri Lvova, nemške vojaške trdnjave in komunikacijskega centra, zasedla nadaljnjih 62 naselbin. Prvi oddelki te armade so dospeli do Brodyja, 50 milj severovzhodno od Lvova.

Radio Berlin poroča, da ruske vojaške naskakujejo Kowel, nemško vojaško trdnjavo, 170 milj od Varšave in 500 milj od Berlina, in da so v tem ljute bitke med Nemci in Rusi ob progi železnice Kijev-Varšava.

Moskva poroča, da so sovjetske armade v ofenzivi na 500 milj dolgi fronti, ki se razteza od Poljske na severu do Črnega morja na jugu. V tej so okupirale čez 330 mest in vasi v zadnjih dveh dneh.

Sovjetske čete so zožile jekleni obroč okrog Nikolajeva, pristanišnega mesta ob Črnem morju, ki je v nemških rokah. Izgleda, da bo Nikolajev kmalu padel. Nemške čete beže pred Rusi v smeri Odese, drugega pristanišnega mesta ob Črnem morju, ki se reka Dnjestr uliva v to morje. Sovjetske čete prodirajo tudi proti Karpatskemu gorovju na zapadu in ustju reke Donave na jugu. Rdeča zvezda, glasila armade, poroča, da je bila nemška oborožena sila v Ukrajini presekana na dvoje.

Neapel, Italija, 22. marca. Ojane nemška sila je izvršila nove protinapade na zavezniške položaje v Cassinu. Ljute bitke za posest razdeljanega mesta se nadaljujejo.

Hotel Continental so Nemci okupirali po večerni ljuti bitki. Zavezniški države zapadnih del razdeljanega mesta. Nemško poveljstvo je zagnalo oklopne kolone v napade na zavezniške položaje pri hribu na južni strani Cassina.

Pri Anziju na drugem koncu Italijanske fronte so britske čete v podporo topniških oddelkov izvršile uspešne naskoke na nemške postojanke in zadale teke udarce sovražniku.

London, 22. marca. Ameriške letalske trdnjave in bombniki modela Liberator so vrgli več sto tisoč razstrelivih in zažigalnih

Hull orisal zunanjo politiko

Zaščita ameriških interesov glavno načelo

Washington, D. C., 22. marca. —Državni tajnik Cordell Hull je včeraj orisal temeljna načela ameriške zunanje politike, zaenot pa je odločno poudaril, da glavno načelo je in ostane zaščita ameriških interesov.

Hull je priporočal ustanovitve mednarodne organizacije za vzdrževanje miru v povojni dobi in svetovnega razsodišča, ki naj bi reševalo politične probleme, ki se pojavijo in bi lahko ogrozili svetovni mir. Državni tajnik je dejal, da se bo Amerika držala načel Atlantskega čarterja, toda države, katerim so bile zagotovljene pravice na podlagi tega čarterja, jih bodo morale zaslužiti.

Državni tajnik je obsodil poročila iz Alžira, da bo Amerika barantala z uradniki v Vichyju po osvoboditvi Francije. Ta poročila so prišla iz krogov, ki imajo tesne zveze s francoskim narodnim odborom, čigar načelnik je general Charles de Gaulle.

Kralj Peter v finančni stiski

Maršal Tito zahteva 'zamrznjenje' skladov

London, 22. marca. —Finančna kriza vidi nad glavo jugoslovanskega kralja Petra in članov njegove dinastije. Mladi kralj, ki je zadnji ponedeljek poročil grško knežinjo Aleksandro, vnučkinjo grškega kralja Jurija, prejema okrog \$8000 mesečno od jugoslovanske ubožne vlade v Kairu, njegova mati kraljica Marija \$6000, knez Pavel, Petrov stric, pa okrog \$4800. Slednji je bil regent Jugoslavije in aretiran je bil tik pred nemško invazijo dežele pred tremi leti, ker je pristal na zahteve Nemčije in Italije. Pavel je zdaj jetnik v Keniji, britski koloniji v Afriki.

Ubožna vlada zalaga z denarjem tudi veliko število uradnikov in prijateljev Petrove dinastije. Denar prihaja iz skladov jugoslovanske državne banke, ki so bili poslani v Ameriko in Anglijo, preden so nemške divizije udrle v Jugoslavijo.

Maršal Tito, poveljnik jugoslovanske osvobodilne armade, ki dobiva orožje in druge potrebščine iz Velike Britanije in Amerike, je nedavno zahteval "zamrznjenje" jugoslovanskih skladov. Njegova provizorična vlada, ustanovljena v Jugoslaviji, je izjavila, da si ona lasti sklade v Veliki Britaniji in Ameriki, ki znašajo okrog sto milijonov dolarjev. Tito je obdolžil ubožno vlado in kralja Petra, da trošila denar za druge namene, ne pa za osvoboditev Jugoslavije.

Možnost je, da bo Tito uspel v svoji kampanji za "zamrznjenje" jugoslovanskih skladov v Veliki Britaniji in Ameriki. Ako se bo to zgodilo, bodo Peter, član njegove dinastije in ubožne vlade odrezani od finančnih virov.

Filmski igralec Chaplin pred sodiščem

Los Angeles, Cal., 22. marca. —Charles S. Chaplin, filmski igralec in direktor, se mora zagovarjati pred sodiščem na obtožbo kršenja Mannovega zakona, ker je odpeljal Joano Berry iz Los Angelesa v New York in nazaj iz nemoralnih namenov. Obravnava je senzacionalnega značaja. Porota, ki jo tvori sedem moških in pet žensk, je bila izbrana. Obravnavi predseduje sodnik J. F. O'Connor.

ANGLIJA ZAPRE VZHODNO IN JUŽNO OBREŽJE

Velike vojaške priprave na vidiku

NAZNANILO VOJNEGA URADA

London, 22. marca. —Obrežja vzhodne in južne Anglije ob Rokavskem prelivu na nasprotni strani Hitlerjeve obrambne stene ob Severnem morju bodo 1. aprila razglašena za zaprto ozemlje iz vojnih razlogov.

Zadevno naznanilo je pravkar objavil vojni urad. Vzrok ni naveden, toda mnenje prevladuje, da so na pragu važni vojaški dogodki. Obrežni pas se razteza od Washa na vzhodu do skrajne južnopoljske konice Anglije in deset milj globoko v notranjost. Ozemlje pri Firthu Fortu na Skotskem je vključeno.

Naznanilo omeja osem zaščitnih con, v katere ne bo imele nobena oseba vstopa brez dovoljenja. Izjema velja za prebivalce in osebe, ki navedejo važne vzroke, vojaške in ženske, ki so v pomožni vojaški službi. Pas bo vključeval okraje Norfolk, Suffolk, Essex, Kent, Sussex, Hampshire, Dorset, Devon, Cornwall, Fife, Midlothian in East Lothian.

Slučna odredba je bila izdana v marcu preteklega leta, ko so bile v teku priprave za ustanovitev skakalnic druge fronte. Obrežni pas, ki ga je ministrstvo za narodno varnost zaprlo, se je raztezal od Humberja na jugu do Washa na vzhodu.

Krajevne avtoritete ne bodo ovirale vstopa v zaščitne cone osebam, ki imajo važne opravke, drugim pa bo vstop zabranjen. Oni, ki bi kršili odredbo, so podvrženi zaporni in denarni kazni. Izjeme bodo veljale za dijakke, ki pohajajo učilišča, in za druge izredne slučaje.

Zaprto ozemlje vključuje slova letovišča, kamor prihajajo ljudje na oddih in počitnice. Vse rezervacije za počitnice v poletnih mesecih bodo preklicane.

Napori za odvrnitev stavke neuspešni

Vladni odbor ignoriral peticijo

Chicago, 22. marca. —C. H. Formby, predsednik neodvisne unije telefonskih delavcev, je naznanil, da so se prizadevanja za odvrnitev stavke v Illinoisu in drugih okrajih Indiane izjalovila. Edward A. Egan, član federalne pravne komisije, je skušal pridobiti neodvisno unijo in Illinois Bell Telephone Co. za sklenitev sporazuma, a ni uspel. Člani unije so se izrekli za oklic stavke v znak protesta proti vojnemu delavskemu odboru, ki je odbil zahtevo glede zvišanja plače delavcem za dva dolarja na teden.

Egan je imel dve konferenci z reprezentanti unije in kompanije, ki pa nista prinesli nobenega rezultata. Formby je dejal, da je vojni delavski odbor ignoriral peticijo unije z apelom, naj revidira svoje stališče.

Predsednik Ameriške trgovske zbornice obišče Rusijo

Washington, D. C., 22. marca. —Eric A. Johnson, predsednik Ameriške trgovske zbornice, je naznanil, da bo čez nekaj tednov odpotoval v Rusijo, kamor ga je povabila sovjetska vlada. Ameriko bo zapustil 12. maja in domov se bo vrnil v zadnjih dneh junija. On ni hotel razpravljati o namelih svojega obiska Rusije.

Domače vesti

Nov grob v Chicagu
Chicago. —Umrla je Frances Rasp, stara 74 let in doma iz Ithaca pri Ljubljani. Zapušča moža, tri sinove, eno hčer in štiri vnukke.

Član SNPJ umrl
Indianapolis, Ind. —Tu je umrl Andrew Glažar, star 56 let, rojen v Lokvi na Krasu in član društva 34 SNPJ. Bolan je bil samo štiri dni. Podlegel je pljučnici. Zapušča dve hčeri, štiri brate in eno sestro.

Iz Clevelanda
Cleveland, O. —Umrl je Marko Krivavič, doma iz Venaca pri Karlovcu in star 57 let. V Ameriko je prišel l. 1903. Zapušča ženo, štiri sinove (enega pri vojakih) in dve hčeri.

Nov poveljnik sedme armade

General Patton razrešen dolžnosti

Washington, D. C., 22. marca. George S. Patton, ki je bil silno kritiziran zaradi napada na ameriškega vojaka v bolnišnici v Siciliji, je bil razrešen dolžnosti kot poveljnik sedme ameriške armade, poroča vojni departament. Njegovo mesto je prevzel general Alexander W. Patch. Slednji je veteran bitk z Japonci na Guadalcanalu, ki so rezultirale v ameriški okupaciji tega otoka na Pacifiku.

General Patton je dobil važnejše poveljstvo, toda vojni departament ni razkril detajlov. Mnenje prevladuje, da bo Patton poveljeval eni izmed armad, ki bodo invadirale zapadno Evropo.

Patton je bil poveljnik sedme ameriške armade v Siciliji in kot tak je dosegel sijajne uspehe. General Dwight D. Eisenhower je, ko je bil vrhovni poveljnik zavezniške oborožene sile, ostro obsodil Pattona zaradi napada na vojaka v bolnišnici. Ta incident je povzročil silno ogorčenje tudi v kongresu in ameriški javnosti in slišalo se je zahteve, da mora biti odstranjen. Vihar se je končno polegel in Patton ni bil kaznovan.

Nova rudarska stavka v Angliji

London, 22. marca. —Nova rudarska stavka je izbruhnila v distriktu Yorkshiru in devet premovalnikov je moralo ustaviti obrat. V stavki je zavajevanih čez 14,000 rudarjev. Večina izmed 100,000 rudarjev, ki so zastavkali v South Walesu, se je vrnila na delo. Stavka v Yorkshiru je posledica meznega spora. Bojazen je, da se bo razširila na druge distrikte.

Ognjenik Vezuv bruha kamenje in lavo

Neapel, Italija, 22. marca. —Ognjenik Vezuv bruha kamenje in lavo, ki je že zasula dve vasi. Ves promet v Neaplu in okolici je bil ustavljen, ko so oblaki dima zakrili nebo. Zavezniške vojaške avtoritete pravijo, da je 14,000 ljudi pobegnilo iz vasi pred poplavo goreče lave; ki jo bruha ognjenik.

Sedemnajst aretiranih zaradi raketirstva

Washington, D. C., 22. marca. —Federalni detektivni so aretirali 17 delavcev, uposlenih v ladjelarnici Bethlehem Shipyard Co. v Baltimoru, Md., na obtožbo raketirstva in sleparjenja vlade. Obtožnica jim očita ponarejenje rekordov pri gradnji parnikov za federalno pomorsko komisijo. Trdi se, da so osleparili vlado za tisoče dolarjev.

Nemci zasedli bolgarska komunikacijska središča

Ruski odgovor finski vladi

Finnska mora prevzeti vso odgovornost

London, 22. marca. —Nekaj ur potem, ko je finska vlada zavrnila sovjetske pogoje glede sklenitve premirja, je prišel odgovor iz Moskve. Ta je, da bo morala Finska prevzeti vso odgovornost za posledice, ki pridejo. Ruski odgovor je odločen, da si ne vsebuje nobene grožnje. Ta poudarja med drugim, da je Finska na svojo lastno iniciativo apelirala na Moskvo za sklenitev miru. Sedanja ruska deklaracija priznava položaj mirovnih pogajanj.

"Finski režim premirja Lincomsa je s svojo akcijo prevzel vso odgovornost za posledice," pravi deklaracija. "Sovjetska vlada smatra noto tega režima za nezadovoljivo. Ona še vedno trdi, da mirovni pogoji, predloženi Finski, so bili zmerni. Edino sprejetje teh bi zaključilo sovražnost. Z ozirom na stališče, ki ga je zavzela finska vlada, smatramo pogajanja za zaključena."

Zavezniške in nevtralne države so izjavile, da sovjetski pogoji Finski so bili zmerni. Švedska vlada se je silno trudila, da pridobi Finsko za sprejetje pogojev, a ni uspela. Iz ruskega odgovora je očitno, da bo morala Finska plačati ceno, ker je zavrgla mirovne pogoje.

Mezdna formula ostane v veljavi

Jeklarska unija zahteva zvišanje

Washington, D. C., 22. marca. —Visok vladni uradnik je dejal, da mezdna formula "malega jekla," ki prepoveduje zvišanje plače nad petnajst odstotkov od točke, ki je prevladovala v januarju l. 1941, ostane v veljavi. Če jo bo kongres revidiral ali zavrgel, bo moral prevzeti odgovornost za posledice.

Rooseveltova administracija je proti odpravi formule. Njeno stališče onemogoča akcijo v prilog jeklarski uniji, včlanjeni v Kongresu industrijskih organizacij, ki zahteva zvišanje plače za 17 centov na uro za delavce, uposlene v jeklarski industriji. Ta zadeva je sedaj pred vojnim delavskim odborom.

William H. Davis, načelnik tega odbora, bo nastopil pred člani senatnega bančnega odseka, ki vodi zaslišanje glede podajljanja veljave stabilizacijskega zakona. On se je izrekel proti odpravi meznih formule. Unije Kongresa industrijskih organizacij in Ameriške delavske federacije zahtevajo odpravo meznih formule.

Trije člani paragvajske vlade odstopili

Asuncion, Paragvaj, 22. marca. —Trije ministri vlade predsednika Higinioja Moriniga so resignirali, prav uradno poročilo, ki pa ne omenja vzroka. Odstopili so zunanji minister Luis Argans, finančni minister Rogelio Espinoza in prosvetni minister Sigfredo Grossbrown. Upanje je, da bo vladna kriza kmalu rešena.

Australski premier pride v Ameriko

Washington, D. C., 22. marca. —Avstralski premier Curtin bo kmalu odpotoval v Ameriko. Vest pravi, da se je odzval povi-

Ogrska pod kontrolo nacijske oborožene sile

RUMUNIJA PRIDE NA VRSTO

London, 22. marca. —Nemške čete so okupirale komunikacijska središča v Sofiji, glavnem mestu Bolgarije, se glase poročila iz Turčije in Švice. Ta korak je povezan z razvojem dogodkov na Ogrskem in v Rumuniji. Nemška armada okrog 100,000 vojakov je razširila okupacijske ograde pokrajin in znamenja kažejo, da bo Hitler postavil luterski režim v Budimpešti.

Nemške avtoritete na Ogrskem so poostrele cenzuro, toda poročila iz Ankare, Berna in Stockholma razkrivajo razplet dogodkov na Balkanu, kakor tudi korake, katere so podvzeli nacisti, da, ko se ruske armade vale proti Rumuniji. Radijsko poročilo iz Berna pravi, da so nemške čete zasedle poštno in telegrafsko urade v Sofiji. To je morda uvod v nacistično okupacijo vse Bolgarije.

Londonski listi so objavili poročila iz Ankare, da bo rumunski premier Ion Antonescu apeliral na Rusijo za sklenitev premirja, ker je prepričan, da je Nemčija izgubila vojno. Rumunske vojaške čete bodo potegnjene iz Rusije na ozemlje na drugi strani reke Prut in Antonescu se bo odpovedal Besarabiji in morda tudi severni Bukovini. Daily Mail trdi, da je nemška okupacija Rumunije neizbežna. Nepotrjeno poročilo se glasi, da štiri nemške oklopne in več pehotnih divizij drvi preko Ogrske v smeri Bukareste, glavnega rumunskega mesta.

Voditelji Rumunije so se sinoči sestali na tajni seji, na kateri so razpravljali o kapitulaciji pred ruskimi armadami, ki se bližajo rumunski meji. Seje so se udeležili Antonescu, kralj Mihail in general Fantazi, vojni minister.

Poročilo ameriške časniške agencije Associated Press iz Ankare pravi, da so vse važne ogrske točke in prometne črte v rokah nemške oborožene sile. Ogrske čete, lojalne regentu Horthyju, se upirajo Nemcem v nekaterih krajih. Bela Imred, bivši ogrski premier in zaveznik nacijev, je načelnik časne ogrske vlade. Trdi se, da je odredil aretacijo svojega prednika, premirja Nicholas Kallayja. Imred je že odredil lov na liberalne politične voditelje, žide in poljske begunce, sklicel zasedanje parlamenta ter prevzel položaj regenta Horthyja. Horthy in trije njegovi ministri, ki so šli z njim v Berlin zadnji teden, so Hitlerjevi jetniki v Nemčiji. Vsi so bili aretirani, ker so odbili Hitlerjevo zahtevo za mobilizacijo ogrskih čet in večjo udeležbo v vojni proti Rusiji.

Vesti iz Ankare in Madrida pravijo, da je nemška okupacija Rumunije v teku. Ena pehotna in pet oklopnih divizij je invadiralo deželo.

Armada zapre letalske šole v Floridi

Washington, D. C., 22. marca. —Vojni departament je naznanil zatvoritev letalskih šol v Miami Beachu, Fla. Te se nahajajo v hotelih, katere je prevzela armada v januarju preteklega leta. Nove letalske šole bodo odprte v San Antoniju in Sheppardu, Tex.

bilu predsednika Roosevelta. Pričakuje se, da bosta razpravljala o vojaških bazah, katere je Amerika dala v Avstraliji.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravne drave (Ivan Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inokrajstvo \$9.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi dopisov in neopredeljenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (March 31, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam lost ne ustavi.

"Priznanje" Badoglijevega režima

Dne 15. marca je prišla iz Neapla vest, da je Rusija ustanovila diplomatske odnose z vlado premijera Badoglija, ki je znan kot laborator propadlega fašističnega režima v Italiji. Ta vest je momentalno prav prišla zlasti onim, ki vidijo v vsakem koraku sovjetske vlade nečedne naklepe. Kdor je objektivni, bo počakal in razsojal vzroke, ki so v to privedli, na temelju realne resnice.

Kakšno je faktično ozadje podpiranja sedanje italijanske vlade, ki ji načeljuje fašistični maršal Badoglijo?

Prvi, ki sta dali podporo tej vladi, sta bili Anglija in Amerika. Ti dve imata v Italiji posebno komisijo, v kateri je bil tudi sovjetski zastopnik Višinski, kateri pa je bil vselej v svojih prizadevanjih, da se v Italiji osnuje demokratični režim, v manjšini. Končno se je Višinski po dolgih zavlačevanjih, da se odstavi fašistični režim in nadomesti z demokratičnim, naveličal in je o tem obvestil svojo vlado v Moskvi. Temu so sledili koraki, ki jih je sovjetska vlada podvela pretekli teden s tem, da je "priznala" Badoglijevo vlado. To sta de jure storili že prej Anglija in Amerika, ki sta protežirali še pred tem francosko fašistično vlado v Afriki in v Višiji.

V glavnem so fašistični režimi v poraženih državah deležni zavezniške podpore zato, ker gre za politično ekspedienčno ali nujnost. Vsi demokratično čuteči ljudje obsojajo tako politiko kjer koli, pa naj jo izvajajo ali ona zavezniška država. Pri tem pa je treba pomisliti to, da kritizirati je mnogo lažje nego imeti opravka z aktualnimi razmerami v prizadeti državi. Mnogi so na primer mislili, da po padcu fašizma v Italiji se bo dvignilo italijansko ljudstvo in organiziralo močne demokratične stranke. To se doslej še ni uresničilo in zavezniški so prisiljeni, da računajo s položajem, kakršen v resnici je. Končno pa ni nič čudnega, da demokratično misleči Italijani niso uspeli, kajti dolga doba nad 20-letne krute fašistične kontrole v Italiji je ubila vsako opozicijo in vsako demokratično gibanje. Čez noč se ne more ustvariti neka, česar nikjer ni.

Mnogi ameriški objektivni poročevalci kritizirajo ameriško oziroma zavezniško politiko v Italiji in poudarjajo, da ameriška vlada sploh nima nobenih političnih smernic, po katerih se bi ravnila v Italiji. Vsaka konstruktivna kritika je dobrodošla in koristna, če pa se zgodi, da so obstoječe razmere tisti faktor, ki odločuje, ne pa dobra volja in dobri nameni.

Iz vsega tega je razvidno, da je politika vseh treh velesil enotna, vsaj kar se tiče italijanskega vprašanja, četudi bi navidezni pojavi pričali nasprotno. Ta enotnost je važna zlasti sedaj, ko se pripravljajo invazije evropske celine in morda tudi Balkana. Vsed tega je tudi potrebno, da zavezniški ne dopuste, da bi politični zapletljivi motili njihove vojaške operacije. Sovjetska vlada je s svojim korakom z ozirom na sedanjo italijansko režim pokazala in priznala, da imajo v Italiji predvsem vodilno besedo Angleži in Američani. Rusija namreč nima v Italiji svojih armad, temveč jih imata le Anglija in Združene države, in ti dve sta glavni činitelji sedanje politike na italijanskem škorju.

To so dejstva, ki se ne morejo prezreti, kadar govorimo o zavezniški politiki v Italiji in kadar kritiziramo to politiko na podlagi objektivnosti. Kaj bi radi videli vsi demokratično misleči ljudje ne le v Italiji, ampak tudi drugod, je eno, realne razmere, ki narekujejo politične korake, so pa povsem nekaj drugega.

Dne 7. novembra minulega leta je premier Stalin izjavil v svojem govoru ob priliki 26-letnice boljševiške revolucije v Rusiji, da je med vojnimi cilji sovjetske Rusije, Amerike in Velike Britanije, kakor so se dogovorili na moskovski konferenci, tudi sledišči dogovor:

"Osvoboditev okupiranih evropskih dežel—vštevši Poljsko, Francijo, Belgijo, Jugoslavijo, Čehoslovakijo in Grčijo—in vsem tem deželah mora biti dovoljena, da si same volijo svoje vlade."

V tej izjavi ni omenjena Italija, kajti Italija se je borila proti zaveznikom in je v boju podlegla, zato bo imela drugačen status zlasti sedaj v vojni, kakor ga bodo imele tiste države, ki sedaj ječijo pod peto nacifazizma.

Dne 15. novembra pa je glede tega vprašanja podal svojo izjavo ameriški državni tajnik Cordell Hull, čim se je vrnil s konference v Moskvi. On je rekel:

"Vse evropske dežele imajo na temelju moskovskega sporazuma pravico, da si lahko same volijo obliko svoje bodoče vlade."

Iz te izjave se jasno vidi, da bodo zavezniški skušali uveljaviti svoj sporazum šele po vojni, ne pa med vojno. Vojne razmere namreč zahtevajo, da se zavezniški čisto morajo sklicevati na ekspedienčno, ki je večkrat nedemokratična. Kooperirati morajo z vsakim, ki jim nudi pomoč. Kadar človeka napade na cesti banditi, takrat nač ne bo izbiral med tistimi, ki mu priskočijo na pomoč; kadar ti goji hiša, ne boš vorašal koder tisti, ki ti pomaga gasiti...

Stalinova izjava je značilna zlasti zato, ker se ne tiče Italije, temveč le okupiranih dežel. Vsed tega ne veže moskovski sporazum sovjetske Rusije na Italijo, da bi zahtevala, da se v sedanjem zmednem položaju tamkaj uredijo takšne razmere, ki bi bile v korist italijanskemu ljudstvu.

To, kar je sedaj v Italiji, je le začasno. Gotovo je, da čim se vojna sreča obrne v prid zaveznikom, ko bodo zavezniški pregnali nacistične armade iz Cassina, zaseli Rim in prišli v severni kot Italije—se bo italijansko ljudstvo zlasti v severnih krajih dvignilo in s pomočjo zavezniških organizacij resnično-demokratično vlado. Razmere na konici italijanskega škorja se namreč zelo razlikujejo od onih na severu.

Glasovi iz naselbin

Amerikanci o Adamičevi knjigi

Iron Mountain, Mich. — Ker

sem poleg Prosvete naročen tudi na Iron Mountain News (dnevnik), opazim v njem naslednji članek, iz katerega je razvidno, da je Adamičeva knjiga "My Native Land" na glasu tudi med Amerikanci. Naslov članka je: "Yugoslavs fight to establish national unity" in se glasi:

"Yugoslavia, made up of a once peaceful people who migrated hundreds of years ago from the marshes of Russia, is now a complex nation, exploited through centuries by other powers and by its own rulers. Mrs. George Newton told members of the University Club last night.

"My Native Land, by Louis Adamic, a Yugoslav sponsoring his country's cause in the United States, was the principal source of Mrs. Newton's material.

"During the many invasions, the people fled to other countries, coming back, after a period, a mixed race from which were finally evolved the Bulgarians, Serbs, Croats and Slovenians, as we know them today. The mountain country and difference of religion were mainly responsible for their disunity.

"Territorial divisions were made whereby the Bulgarians and Serbs were of the Greek orthodox faith and Croats and Slovenes became Roman Catholic. Mrs. Newton continued. After the so-called Christian victory on the Kosovo plain, however, a man was recognized for his courage in battle, and the highly respected fighter was given the title of hero. The lack of physical fear determined a man's standing in the community.

"Mrs. Newton quoted Mr. Adamic as of the opinion that Yugoslavia had not been given a chance to work out its own destiny. The Chetniks he termed a nationalist group sympathetic to Fascism.

"We in the United States have been asked to give more than two million dollars to Yugoslav and Greek relief, Mrs. Newton said. Living in London, the royal family of Yugoslav King Peter, his mother and brothers draw from the treasury more than \$50,000 a month, of which they return not one penny to the starving population.

"Led by the former metal worker, Tito, the Yugoslavs have united in defense of their country in the hope of bringing peace to a once peaceful people, who for generations have sacrificed their young men on the battlefield."

Upam, da ne bo nobene kritike, ker podajam ta članek iz angleškega lista. Tako vidimo, da je Jugoslavija zdaj znana v Ameriki kot ni bila nikdar prej. Vidimo dalje, da tudi ameriške žene čitajo Adamičovo knjigo "My Native Land". Vidimo tudi, zakaj sta dve stranki v Jugoslaviji.

Danes je še veliko ljudi, ki ne zaupajo Titu in ga blatijo, da je komunist. Jaz ne vem, kaj je, vem pa, da je Rusija na boljsem

pod Stalinom kot je bila pod carjem. Noben narod se ni mogel braniti pred nacistično Nemčijo kot edino Rusija; ako bi dala ona odnehal, nihče ne ve, kako bi vojna izpadla.

Tudi sem čital o Titu v Prosveti z dne 14. in 15. marca. Po tem sodim, da njegova zgodovina ni slaba. Če je bil rojen na mali kmetiji, nič zato. Saj je bil tudi Abraham Lincoln, farnarški sin, pa vseeno je bil najboljši predsednik, kar jih Amerika pozna. Želim, da se še kak Lincoln pojavi v Ameriki in pride na krmilo. Izgleda, da bo treba zopet Lincolnu voliti, ker drugi so sami blufarji.

Kar se tiče nas Slovanov, nimamo ničesar izgubiti, če pride Tito na krmilo. Saj pod Avstrijo ni bilo dobro, pod Italijo še slabše in pod Srbijo zanič. Čudne razmere so danes po svetu. Bilijavi pravi, da je Bog rekel: "Udaril bom pastirja in ovce se bodo razkropile." Danes je pa drugače: kralji sede v gnezdu v Londonu, narodi se pa sami bore za obstanek brez njih.

John Urbic, 438.

Vabilo staremu naselencu

Butte, Mont. — Vem, da smo

večinoma vsi čitatelji Prosvete brali spis pod naslovom "Izkušnje starega naseljenca." No, sedaj se je pa sam oglašil in povedal svoje ime in odkod je. Upam, da bo povest izšla v knjigi in kupili jo bomo, kajti nas je dosti, ki nismo čitali njegovega spisa takoj od začetka. Pa tudi drugi, ki nimajo Prosvete, jo bodo radi kupili in z veseljem čitali.

Nekaterim ni bilo všeč, ker se je o tem predložilo v Prosveti. To je radi tega, ker nas je veliko in vsakdo želi povedati svoje mnenje. Če bi samo eden pisal, bi bilo hitro konec, pa naj bo o politiki ali o čem drugem.

Odkar sem brala njegovo povest v Prosveti, sem si tega starčka predstavljala kot mojega starega očeta, ki je bil star 74 let, ko sem šla v Ameriko leta 1930. Takrat je bil že dalj časa bolan in še zdaj ga vidim, ko se je dvignil na postelji in se od mene poslovil. Želel mi je srečno pot v Ameriko in rekel:

"Srečno so tvoje oči, ki bodo vidle ono deželo, kjer sem bil enkrat tudi jaz..." Ali žalibog, ko sem prišla na lice mesta, kamor sem bila namenjena, sem kmalu prejela pismo od staršev, da je stari oče umrl. Istega meseca sva se dva umaknila iz družine, ki je šla osem oseb.

Kakor je pisal J. S. Vertin, namerava priti prihodnje poletje v Butte. Tukajšnji Belokranjci vas prosimo, da nas obiščete. Želim, da bi se osebno srečali, kar sem že enkrat pisala v dopisu. Tudi vina bomo prihranili, brez klobas ne bomo in tudi ne brez domačega kruha.

Vem, da smo bili vsi začuden, ko smo čitali njegove vrstice, da je doma iz Doblič. Ta kraj mi ni znan, a Črnomelj pa prav dobro, ker bila sem parkirana tam. Ko grem od postaje v Črnomelj, je na levi strani lesna fabrika. Spominjam se še tudi, da je bilo več novih hiš zgrajenih.

V Beli Krajini mi je precej znana semiška fara, od koder je bila doma mama—iz vasi Podreber. Imeli smo sorodnike na Hribu pri Rožnem dolu. Tam sem bila večkrat in mi je dobro znano, da so tam veliki hribi. Sestrične moje matere so me vzele povsod zato, da sem si ogledala njih kraj. To me je tudi zanimalo. Bila sem tudi v Radohi, kjer je bila tudi lesna fabrika. Takrat je bilo dobro za one ljudi, ki so večinoma delali v tisti tovarni, posebej pa mladina. Tam so delali stolce in mepda tudi drugo pohištvo. Dekleta so delala lažja dela, možki pa težja.

Spominjam se, ko smo šle s Hriba v Semeč k maši, približno dve uri hoda. Nismo šle skozi tunel, ker je bilo prepovedano radi nevarnosti. Slišala sem, da je v tistem tunelu nekemu fantu vlak roko odtrgal. V Ameriki sem si že večkrat mislila, da bi tukaj ne hotel iti nihče dve uri daleč k maši. V okolici Hriba sem slišala ljudi govoriti kočevsko.

Ko sem bila še majhna, sem bila približno eno leto v Podrebru, kjer sem dajala češnjam "po duši", kajti pri nas jih ni bilo. Ko sta prišla oče in mama po mene, nisem hotela iti domov. Ko sem prišla v Semeč, so mi rekli "Hrvatica", ker mi smo na hrvaški meji. S Hrvati smo se gledali čez Kolpo kot pes in mačka, tukaj se pa dobro razumemo. Pa dovolj o tem.

Želim, da bi si prihodnje poletje z Vertinom roke podali. Sprejeli vas bomo kot prijatelja. Imamo dovolj prostora za štiri in ga bo dovolj tudi za petega. Pridite na naslov 215 Watson ave., Butte, Mont. Na svidenje! Kristina Kastelitz, 249.

Razno iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Dne 14. mar-

ca je prišla vest, da je sovjetska vlada priznala Badoglijevo vlado v Italiji in da bo ustanovila diplomatske odnose. Ta vest je sunila marsikoga, kajti Badoglijo je fašist prve vrste. O tem se je mnogo pisalo tudi v Prosveti in vse demokratične grupe so zahtevale, naj ga zavezniški odstavijo, italijansko vlado pa poverijo demokratičnim elementom. Zavezniški niso hoteli ničesar slišati o tem, imeli pa so polno izgovorov v zavor svoje politike v Italiji.

Še pred tem je prišla vest, da si bodo Anglija, Amerika in Rusija razdelile italijanske ladje na tri enake deleže. Badoglijo pa je zagrozil z resignacijo, ako Rusija dobi eno tretjino italijanskih ladij. Kmalu potem je sledilo rusko "priznanje" Badoglijevega režima. Res, čudna so pota vojne politike in zavezniškega mešanja štrn v okupiranem delu Italije.

O tem vprašanju je isti večer govoril znani radiokomentator Raymond Gram Swing, ki je situacijo dobro obrazložil, kritiziral zavezniško politiko in okrcal najnovejši priznanje. Omenil je Atlantski čarter in pa moskovski sporazum. Swinga poslušajo mnogi naši rojaki—on večkrat komentira situacijo v Jugoslaviji in razpravlja o položaju partizanov tamkaj—in gotovo so slišali tudi ta njegov radiogovor. Položaj v Italiji je zelo zamotan in to je menda treba vzeti v poštev.

Vse izgleda, da gre zavezniškom v prvi vrsti za to, da dobe pomoč od kjer koli. O demokratični v Italiji sedaj ni govora. Menda bo res, da imajo zavezniški tam velike poteškoče in težka mora biti pot, da bi domačini organizirali svoje demokratične stranke. Italijani so namreč ječali nad 20 let pod peto krutega fašizma in vsaka opozicija je bila nemogoča. Morda pa bo drugače na severu, čim proderejo zavezniški v tiste kraje, kajti na severu Italije so industrijska središča in med industrijskimi delavci je gotovo ostalo še nekoliko demokratičnega duha in pa smisla za organiziranje močne demokratične stranke, četudi so tudi oni ječali pod fašizmom od leta 1922.

Razna poročila in kritiki pravijo, da sta bili Anglija in Amerika prvi, ki sta "priznala" Badoglijev režim in to da je sedaj storila tudi Rusija. Znano je, da v Italiji ni ruskih armad, temveč so tam samo angleške in ameriške armade. Iz tega sledi, da sta ti dve glavni velesili, ki določata politiko na italijanskem ozemlju. Ako se hoče ohraniti enotnost med zavezniški, prvi-

jo komentatorji, morajo vse tri velesile nastopati enotno—in tem primeru slediti anglo-ameriški politiki. Sploh pa je vojna politika mnogokrat zelo čudna stvar, ki je večkrat v protislovju s tem, kar pridigajo, da bodo naredili.

Dobra, zdrava, konstruktivna kritika je vselej na mestu. Iz konstruktivne kritike se učimo spoznavati resnico, da ne zabredemo v zmore. Ni pa na mestu samohvala in pristransko pisanje, pa naj prihaja od katere koli strani. Nihče ni nezmotljiv, najbolj pa so zmotljivi oni, ki se boje poštenih kritik. Pri SNPJ, ki je demokratična bratska ustanova, je bila konstruktivna kritika vselej dovoljena, kajti tako zahtevajo demokratična načela. Njeno glasilo je imelo vselej odprte kolone za svobodno izražanje članstva, kar je pač veliko pripomoglo do tako legega napredka naše jednote. Seveda, svobodna kritika ne pomeni, da ta ali oni lahko svobodno napadajo ali žali kako drugo osebo. To ne bi bila svoboda izražanja, ampak anarhija. Edino zdrava kritika, dobro premišljene besede in vsebina dopisov naj imajo mesto v listu, ne pa napadi in žalitve.

Letos slavi SNPJ svojo 40-letnico. Slavila jo bo na lep način, kajti število njenega članstva je v zadnjih dveh letih poraslo tako, da je prekosilo vse prejšnje rekorde. Na ta rekord naše vrle jednote smo pač lahko ponosni vsi člani in članice.

Letos tudi poteče 15 let, odkar je umrl Jože Zavertnik, ki je bil neupogljiv in trden značaj ter neustrašen borilec za svobodo, demokracijo in za delavske pravice ter pošteno življenje vseh ljudi. Pokojni Zavertnik je s svojim vztrajnim prizadevanjem in učenjem delavskih mas izvršil ogromno delo. Čast njegovemu spominu!

Po seji društva št. 13 SNPJ, ki se vrši 3. aprila, se bo vršila izredna seja postojank SANS in JPO za to okrožje. Na tej seji se bo uredilo vse potrebno za veliko prireditve, ki se bo vršila dne 15. aprila v Društveni dvorani na Boydsville. Br. Kuhel, izvršni tajnik Sansa, nam je sporočil, da Etbih Kristan se ne bo mogel udeležiti te prireditve, zato bomo skušali dobiti kakega drugega govornika. O tem bo še pravočasno poročano. Vstopnice gredo hitro med občinstvo in izgled je dober, da bo prireditve uspešna.

Joseph Snay, 13.

Regrad in spomini

Library, Pa. — Letos smo imeli še dosti prijetno zimo. Marec nam je prinesel več snega kot vsa ostala zima. Ampak upam, da bo kmalu boljše, ker regrad že zeleni. To je naša slovenska solata, ki jo vsak Slovenec ljubi. In res je dober, bodisi za solato ali pa, če ga napravš kot špi-načo. Dober je posebno za one, ki imajo revmatizem. Ampak ta pride najraje pozimi, ko regrad ne raste.

Moram reči, da sem imela tudi ja revmatizem, ne samo Tone Valentincič. Zanjega decembra se me je držal tri tedne. Ko me je revmatizem pustil, me je pa nekaj v križu včepnilo, tako da sem morala biti teden v postelji. Saj pravim, da se starega človeka prime zmrzaj raje kaj slabega kot dobrega. Samo, da bi ne prišla tista s koso na rami. Proti njej pa ne bo zdravil in se ji bo treba kar podati.

Zdaj pa še nekaj iz mojih mladih let. Bilo mi je skoraj osem let, ko mi je mati umrla in potem sem živel pri moji teti tri leta in v šolo hodila. Pri tisti podružnici je bil sam, en duhovnik, ki je bil obenem tudi učitelj za vse otroke skupaj—nas je bilo čez 40. Bil je zelo strog in gotovo je bil vsak dan kdo tepen. Tudi nas je večkrat preklel. In tako je večkrat kdo frostal iz šole, ker se je bal, da bo tepen. Nekoč sem tudi jaz dobila tako zaušnico, da mi še zdaj šumi po glavi.

Drugega je bil pa tisti gospod priden. Večkrat sem ga videla, ko je žagal drva s svojim hlapcem. Stari ljudje so ga zelo radi imeli, pa tudi on je večkrat povabil stare može v farovž in jim dal vina. Posebej pobožen ni bil. K njemu sem hodila v šolo blizu dve leti pol dneva na dan, kakor je bila tam navada. Potem sem šla domov k očetu in bratom, kjer sem še nekaj časa hodila v šolo.

Pri nas smo imeli zelo pobožnega duhovnika, ki je živel s svojim očetom in materjo. Predno sem šla v Ameriko, sem šla k njemu in mu povedala, da grem preko morja, toda prej se želim še spovedati, kakor je bila tam navada. Ukazal mi je, naj pridem čez teden dni. Spoved ni bila nič daljša kot navadno, hčičeval mi je, naj v Ameriki hodim k spovedi, naj ne pozabim na Boga, za pokoro pa mi je dal vse rožne vence in še križev pot po vrhu. Ravno takrat me je koleno bolelo in sem mislila, kaj bo zdaj, ker ne bom mogla klečati. No, to sem potem opravila kar na enem kolenu.

Tisti duhovnik in moj oče sta bila prijatelja. Pa je mojega očeta zmrzaj nagovarjal, naj me da v samostan za nuno. Za tisto pa nisem imela veselja in sem očetu rekla, da raje vse svoje življenje delam na kmetih kot bi se dala zapreti do smrti.

Tisto, kar je Grobinova Ančka omenila v Prosveti, se tiče mene. No, kadar se vidimo, ji bom že na uho povedala. Zdaj pa pospravim to mojo pisano ropotijo do prihodnje zime, ker zdaj bo bolj malo časa za pisanje. Treba bo prijeti grablje in motiko, da zopet pripravimo naše "victory gardens".

Uršula Klobčar.

O shodu in drugem

Cleveland, O. — Najprvo bom omenil nekoliko o shodu podružnice št. 48 SANS, ki se je vršil 5. marca v Delavskem domu na Waterloo rd. Naznanje no je bilo, da se shod prične ob dveh popoldne, toda se je pričel veliko pozneje, ker so čakali, da se je nabralo več ljudi. In res jih je bilo par sto več kot ob dveh, ampak udeležba ni bila taka kot smo pričakovali.

Kdo bi mogoče sodil po tem, da se naši ljudje v Collinwoodu ne zanimajo za SANS, kar pa ne odgovarja resnici. Bil je kak drug vzrok, mogoče tudi to, ker se je mesec prej vršil podobni shod v SND na St. Clairju s slajno udeležbo.

Shod je otvoril in vodil predsednik podružnice Frank Banbich. Prvi govornik je bil Kris Stokel, ki je oficielo zastopal podružnico št. 39 na St. Clairju. Rekel je, da ima njih podružnica čez 400 članov in vsakdo izmed njih je plačal najmanj tri dolarje; v glavni stan so že poslali čez \$4700 in izrazil je upanje, da v kratkem pošljejo za pet lepoto vsoto. Dejal je, da njih odbor agilen in vpliven, kažejo tudi njih številke.

Drugi govornik je bil Mirko Kuhel, tajnik SANSa in gl. b. gajnik SNPJ, ki je bolj na široko govoril o položaju v Jugoslaviji: o obdobju vrednih uspehah osvobodilne fronte, kvizlingu generalu Rupniku in njegovih klerikalnih pomočnikih, kakor tudi o sleparski ubelni jugoslovanski vladi, ki je bila partizane, lagala o njih blufala svet z Mihajlovičev Mirko Kuhel je dobro povedal in dobro usmeril svoj govor.

Za njim je govoril neko v angleškem jeziku, ki se je razvle v živahnega govornika (ni govega imena se ne spominjam). Za njim je nastopil par drugih, ki jih nisem slišal, toda sem pa s toliko večjim zanimanjem sledil Jožetu Ovnu, ki je bil glavni govornik. Joško je simpatičen govornik, ki v domačih besedah in s humorjem veliko pove. Vsi so ga z zanimanjem poslušali.

Na programu je bila tudi slika, katero je priredil Vinko Coff, tajnik SDD s pomočjo svojih ljudi. On in njegov klub večkrat podasta žive slike, ki Coff in njegova žena sta res mošta v tej stroki. Kolekta je bila še precej lepa, in sicer \$466.63. Torej čeprav ni bila nabita dovolj, so ljudje vseeno dobro pospevali, vsaj 90%. Nekaj ljudi je menda pa povsod, ki ne daje dolarja od sebe.

Zdaj pa povem važno novico za vse Slovence, posebno pa za ohijake, da bo naš clevelandski župan Frank Lausche kandidiral za ohijakega gubernatorja. To bo prvi v zgodovini Amerike, da bo Slovenec kandidiral za gubernatorja. Pri zadnjih mestnih volitvah je Frank Lausche postal z ogromno večino—čez 60.000 glasov—za župana, kar je dokaz, da je on zelo priljubljen. Člani SNPJ smo lahko ponosni. (Dolje na 2. strani)

Ameriški general Joseph Stilwell govori pred skupino kitajskih vojakov na fronti v severni Burmi.

OPA pripravila cenik najvišjih cen

OPA je sedaj pripravila tudi gospodinje listine najvišjih cen, ki so do sedaj bile razobesene samo po prodajalnah, da na ta način privede ljudstvo do najtanjšega pregledovanja cen. Gospodinje lahko te listine dobijo, ako se obrnejo na okrajni urad za cene in racioniranje.

Nove krajevne listine cen, največ za žepno hrano ter za meso, bodo natisnjene vsake tri mesece. Vse prodajalne s hrano jih bodo morale razobesiti. Na tej listini so naštetih štiri najvišje cene. Vsaka cena je za eno vrsto trgovin. Vsaki kos svinjskega mesa na primer ima dve ceni: eno za vrsto trgovin št. 1 in 2, drugo za vrsto št. 3 in 4. Vsaki kos govejega, telečjega in ovčjega mesa tudi ima svoji dve ceni. Trgovine bodo javno tako morale razobesiti lepake, na katerih bo napisano, v katero vrsto spadajo, ali v vrsto 1, 2, 3 ali 4.

Javne knjižnice, v nekaterih mestih tudi šole, delavske hiše in druga okrajna središča, kamor ljudje hodijo po informacije, je OPA naprosila, naj držijo pri roki tekoče listine cen, ter naj tudi učijo ljudi, kako naj jih uporabljajo. One ustanove, ki bodo tako sodelovale, bodo tudi dobile lepake za razobešenje, ki bodo ljudem povedali, da tu lahko dobijo tekoče cenike najvišjih cen.

Organizacije, ki želijo imeti te listine pri roki, da bi lahko na ta način pomagale svojim članom, naj stopijo v dotik s svojim okrajnim uradom za cene in racioniranje, kjer bodo dobili lepake za razobešenje, tekoče cenike ter vse nove listine takoj po izdajo.

V mnogih krajih se pripravljajo na sestanke, kjer se bo poslušalo kupcem o uporabi listin najvišjih cen. OPA je naznala, da bo sodelovala v vsakem takim načrtu. Mnogi klubi in organizacije bi morda radi videli, da pride nekdo iz okrajne urada za cene in racioniranje, ki bi pojasnil kupcem važnost njihovega pregledovanja ter priporočila, da pri nakupu s najnižjimi cenami. Poučil jih bo tudi o uporabi listin, kako se jim morajo prijaviti nepravilnosti in kaj se zgodi, ako to storijo.

OPA poudarja, da je pregledovanje cen delo naroda, da se sprepreči inflacija. Potrebno je sodelovanje vseh, da bi se preprečilo cenovno dvigovanje in natančno v vseh okrajih.

Čprav so listine natisnjene v angleškem jeziku, vsemu naj jih gospodinje, ki ne znajo angleščine, tudi nabaviti in pregledajo skupaj s kakim članom družine, ki angleški jezik dobro razume. —FLIS.

som omenjenih londonskih poročil pa bi pripadla Amerikancem samo zahodna Nemčija in Saška.

Londonski načrti predvidevajo, da pripade ves del Nemčije zahodno od Odra pa do Rene izključno britanskim okupacijskim četam, dočim omejujejo washingtonski načrti angleško zono okupacije na severno obrežje, obenem z važnimi velemeštin kot Hamburg, Bremen, ter pokrajine Hanover in Westfalija. London tudi poroča, da bodo zasedle kombinirane anglo-ameriške garnizije v Porenju, dočim bi kombinirane anglo-ameriško-ruske čete zasedle Avstrijo brez nadaljnjega deljenja.

Tukajšnji krogi naglašajo, da so načrti, objavljeni v Washingtonu, bolj primerni in logični, ker dajejo Rusiji precej več nemškega ozemlja, toda samo eno veliko industrijsko središče, namreč Slezijo. Industrijski centri v Porenju in na Saškem, ki so večje važnosti, pa bi se nahajali v rokah zahodnih vele-sil.—ONA.

Partizani rešili mesto Rouvo

Moskva. (ONA).—Mesto Rouvo, ki leži na starem predvoj-nem poljskem ozemlju, je bilo rešeno popolnega porušenja le od partizanov, ki so Nemce napadli od zadaj in jih tako prestrašili, da si niso dali dovolj časa za izvedbo tako obsežnega porušenja kot so ga bili pripravili.

Rouvo je eno izmed središč lesne industrije v tej pokrajini. Časopis poljskih patriotov, Wolna Polska, opisuje, kako je bilo mesto rešeno preteče nevarnosti, nakar so ga Rusi zasedli 5. februarja.

V istem poročilu pravi ome-njeni poljski list tudi, da so Nemci na svojem umiku odgnali s seboj večje število poljskih prebivalcev.

Kako je v Rumuniji

Bern, Svica. (ONA).—Vzpo-redno s prodiranjem rdeče ar-made se na Rumunskem nadaljuje evakuacija okrajev na se-veru države. Se predno pridejo uradne določbe in povelje eva-kuacije, že se prične beganje prebivalstva. Nikdo se več ne pokori določbam glede ptihih li-stov, in vladi, ki grede v smeri zahodne Rumunije, so vzeti s silo od prestrašenega prebival-stva.

Obenem pa prevzemajo Nemci vse važne pozicije in mesta v svoje roke. Rumunska armada je popolnoma v nemških rokah. Vsa vodilna mesta so prepušče-na Nemcem. Tudi policija in pošta sta pod nemškim vodstvom.

Kako hranimo gumaste predmete

Vse gumaste stvari moramo zlasti v sedanjih časih nad vse skrbno hraniti. Imeti jih mora-mo na hladnem prostoru, zavite v svilen papir. Vsaki šest do osem mesecev jih pregledajo in malo okopajmo v vlažni vodi. Po dveh urah jih posušimo, spet zavijemo v papir in shra-nimo na hladnem.

Okupacija Nemčije

Različna nesporazumljenja so se pojavila v naziranjih glede vojne okupacije Nemčije in London sta različnega mnenja glede razdelitve ozemelj, ka-tera imajo zasedli Rusi, Britan-cji in Amerikanci.

Iz Londona so baje prišle ve-sti, v katerih je bila omejena ruska okupacija na ozemlje, ki se razteka od reke Elbe do reke Rura, ki je zelo presenetilo ne-ktere kroge v Washingtonu, ki so bili prepričani, da predvideva Washington mnogo bolj obširno okupacijo po ruskih četah—pri-ključno do reke Elbe.

Dokaj informirani washington-ski krogi, ki pa niso uradni, pravijo, da so prepričani, da je britanski v Teheranu spo-vedoval, da Rusiji mnogo več ozemlja pripadajo v Nemčiji. Iz teh krogov prihajajo tudi načrti, ki baje vsebujejo zasedbo Nemčije:

Ruski ta bi šla od pristaniš-ča na Baltickem morju do reke Elbe, ob reki Elbi do če-ške meje, nato ob češki meji do Avstrije, katere vzhodni del bi bil tem načrtu pripadel Rusiji.

Angliji bi po tem načrtu pripadla zahodni del Avstrije, za-hodni del Saške ter Porenje z južnim delom Nemčije. Gla-

Rumunsko petrolejsko ozemlje

Vrtalni stolp ob vrtalnem stolpu tako daleč, do koder sega pogled, goste vrste vrtalnih stol-pov med valovi gričev, pokraji-na posebne vrste — to je rumun-sko petrolejsko ozemlje ob robu južnih Karpatov, vrelce svetov-no gospodarskega pomena in čim-nitelj politične moči, o katerem je baš danes toliko govora.

Rumunska petrolejska indu-strija je zelo stara. Najstarejše vesti segajo sicer samo v 16. sto-letje, vendar je verjetno, da bi lahko segale še dosti dalje. Gre namreč za prastaro kmečko in-dustrijo, do konca 19. stoletja so poedini rumunski kmetje na svo-jih zemljiščih in z ročnim obra-tom pridobivali petrolej kot stranski vir dohodka. L. 1866. so šteli v tedanji Rumunski 680 vrelcev na ročni obrat, čast kmečnih posestnikov, ki so letno pridobivali 84.000 hl petroleja. Ker so petrolej tedaj uporabljali v glavnem kot zdravilo in ma-zilo za vozove, je ta proizvodnja predstavljala tedaj že važno zvo-zno blago. Moldavski in valaški kmetje so znali svoje vrelce na roko izkopavati do 250 m glo-boko. Tekočino, ki je pritekala pod visokim pritiskom na plan, so zajemali z vedri. 1857. je Bu-karešta kot prvo mesto na svetu uvedla javno petrolejsko raz-svetljavo. Istega leta so v Ploe-stiju odprli prvo rafinerijo.

Okrog l. 1890. se je začel nov razvoj. Desetletja so kmetje branili svoj primitivni način pridobivanja pred mehaničnim vrtal-nim načinom pridobivanja, ki je presegal njih kapitalno moč. To-da razvoj je šel preko njih. Svoja zemljišča so morali prodajati tujim družbam, ki so znale s stroji seči dosti globlje in pro-izvodnjo čedalje bolj povečevati.

L. 1904. so odkrili mogočno petrolejska ležišča pri Moreniju. Proizvodnja je narasla od 50.000 t. l. 1890. na 500.000 t. l. 1904. ter 1.800.000 t. l. 1913. Potem je prišla svetovna vojna in ru-munski petrolej je postal svetovno politični činitelj. Ko so l. 1916 vkorakale nemške čete na rumunsko tla, so Angleži odre-dili brezprimerno uničevalno de-lo. Stotine vrtalnih stolpov so sežgali, vrtalne luknje so zamašili, stroje s kladivi razbili, mo-gočne petrolejske tanke pa po-gnali v zrak. Nemci naj bi ne dobili niti kaplje dragocene te-kočine. Toda Nemci so poskusili vse. L. 1918 je proizvodnja na-rasla že spet na milijon ton. Ob koncu vojne so nemški delež pri rumunski petrolejski proizvod-nji razstili. Šele nekoliko let sem se je začel nemški kapital spet meriti z drugače prevladu-jočim angleškim, francoskim in holandsko-belgijskim. L. 1937. je Rumunija, kar se tiče petroleja, prekosila Mehiko ter Iran, ter stoji danes po Zednjenih drža-vah, Rusiji ter Venezueli na četrtem mestu.

Nekaj o taščah

Vprašanje taše je staro naj-manj 1356 let. Dokaz za to je neka ločitvena listina iz Južne Palestine, ki se nam je ohranila iz l. 584. in ki so jo prevedli jezikoslovci newyorskke vseu-čilišča. Listina pravi v glavnem: "Mi, Sergij, Jurijev sin, poniž-ni božji duhovnik, Jurij, Viktor-jev sin, ponižni nadiakon božji, Sergij, Paladijev sin, Janez, Stefanov sin, ki je Azajatov sin, Caharija, Jurijev sin, Ste-fan, Ubaidov sin, Jurij, Elijev sin, izpručujemo naslednja dej-stva: Duhovnik Janez, Vaelov sin, in njegova žena Nona, hči Janeza, ki je Ketemov sin, in njena mati Tekemis, so nas skli-cali. Obravnavali so mnoge medsebojne spore in prednašli razloge.

Mi, prej imenovani možje, smo ostali na mestu, da bi oni imeli priče, in smo jih dolgo na-govarjali, da bi se sporazumeli, niso se pa dali pogovoriti. Te-daj je dejal omenjeni duhovnik Janez svoji ženi: "Dajem ti v od-ločitev: Če hočeš sodnika iz svo-je vasi ali od kjer koli druge, ti takšnega naročimo." Potem sta odgovorili omenjena Nona in njena mati: "Od tebe množimo ničesar. Ničesar ti nismo vzeli, bodisi kar koli. Daj mi samo prostot." Potem je odgovoril omenjeni Janez v prisotnosti nas, omenjenih mož: "Dajem ti prostot. Nimava nobenih za-htev drug do drugega."

Tako se glasi ta listina. Ob njenem konvu objavlja ločena žena Nona, da ne bosta ne ona ne njena družina postavila no-benih zahtev do njenega dose-danjega moža in njegove dru-žine. Zakon se je razdel v glav-nem zavoljo tega, ker se duhov-nik Janez in njegova tašča nista dobro razumela.

Prvi bankovec

Leta 1684. v Kanadi niso imeli dovolj kovanega denarja, da bi plačali vojake francoskega kra-lja, kakšnih 400 mož. Tedaj si je uprava Nove Francije izmislila, da bi dala v promet na igralne karte napisane zadolžnice. Te je bilo treba jemati namesto kova-nega denarja. Tako je monsieur de Meules, vodja uprave, ustvaril prvotno obliko bankovcev in njegov osebni podpis je dajal jamstvo za njih vrednost. Ne-koliko izvodov tega denarja na igralnih kartah je bilo videti tu-di na pariški svetovni razstavi in so vzbujali veliko pozornost.

Gotovo ne veste...

da je kompot najboljši, če ga pripravite le z malo oslajene, vroče vode, ga pokrijete, počasi dušite in pustite tudi pokritega, da se ohladi;

da da žlica ali dve brusičnega kompota vsaki mesni in divja-činski jedi posebno fin okus in da je treba brusnice pri tem z jedjo dušiti;

da se margarina nikoli ne sme segreti tako, da bi postala rjava, ker v tem primeru trpi okus jedi,

da preprečimo prekipenjanje mleka enostavno s tem, da polo-žimo na dno mlečnega lonca majhen, obrnjen krožnik iz de-belega porcelana.

Ruski vojaki gledajo razvaline ukrajinske vasi, katero so Nemci razdejali pred umikom.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

ker imamo tako odlične može v enotni kot sta Frank Lausche in Louis Adamič.

Zadnje čase umira v Clevelan-du veliko naših rojakov in roj-kinj, tudi mladih, večinoma so pa srednje starosti. Zadnje čase je bilo tudi več civilnih pogre-bov, ki se večinoma vrše po-poldne. Zeleti je, da bi pogreb-niki oziroma lokalni listi ome-nili, če bo pogreb civilen ali ce-rkven. Če bi sorodniki to zahte-vali, bi bil pogrebnik tudi pri-sličen to omeniti.

Podpisani je letos imel re-kordni uspeh pri prodaji Dru-žinskih koledarjev. Vseh sku-paj sem do sedaj razpečal 350 iz-tisov, to je brez onih 54 izti-sov, ki sem jih oddal oglaševal-cem, katere sem moral prav ta-ko raznesti. Torej 350 direktno prodanih koledarjev v letnika 1944. V resnici še sam ne vem, kdaj sem jih prodal poleg svo-jega straziškega dela in mno-gih drugih opravkov.

Reči moram, da so Družinski koledarji vsako leto bolj pri-ljubljeni pri naših ljudeh, ki jih radi čitajo—menda raje kot vsa-ko drugo slovensko knjigo. Ko-mu letoletni razpečevalce kole-darja imam že stare stalne od-jemalce. Vsako leto k njim pri-žvižgam in večina teh me že z veseljem pričakuje. Po malem pogovoru jim izročim koledar, oni pa meni copak in tako gre naprej. Letos sem ga prodal tu-di mnogim novim odjemalcem.

In s prodajanjem koledarja ne mislim še prenehati, ako zaloga pri Proletarcu še ni prazna, kakor me je bil zadnjič upravnik Charles Pogorelec s tem že ostrašil. Ampak ker je polovi-ca marca že za nami, bo treba tudi s tem končati, ker pride kmalu Majski Glas. Kdor še ni-ma letošnjega Družinskega ko-ledarja in ga želi imeti, lahko pride k meni ali mi pa piše do-pisnico na moj naslov (14214 Westropp ave.) in mu ga prin-e-sem. Le požurite se!

Tudi k vojakom še vedno od-hajajo v velikem številu. Se-daj jim pridejo vsi prav: sam-ski, poročeni, očetje z enim ali pa s štirimi otroki, stari in mla-di, zdravi in tudi taki, ki niso prav zdravi ali kaj poškodova-ni. Kaj vendar mislijo s tako ogromno armado in mornarico? Najbrže vedo, da je Hitlerjeva vojska še zelo močna, prav ta-ko na drugi strani japonska. In zato se hočejo dobro pripraviti. Sreča, da imamo Rusijo na svo-ji strani!

Anton Jankovich.

Prispevki za SANS in seja

Acmetonia, Pa.—John Artach in Anton Savorn, člana naše po-družnice št. 38 SANSa, sta zo-pet nabrala nekaj prostovoljnih prispevkov za to gibanje. Po dolarju so prispevali Frank Drap, Anton Savorn, Steve Sturga, Matt Matis, Frank Frank, Joe Matthews, John Fe-dock, William Kovik, John Ko-vačević, John Artach, Roy Po-nekovich, Ivan Jurčić, Paul Smitko, Andrew Zella in George Babinehak. Glavnemu uradu SANSa smo poslali \$25.

Do sedaj so se posebno dobro izkazali sledeči nabiralci za tr-peče v starem kraju: John Kaus, John Drap, Martin Paušek, Ju-lius Jerich, Tony Klemenčič, Jakob Pompe, Frank Gruđen, John Artach in Anton Savorn. Vsem tem čast in hvala za njih delo. Naše upanje je, da se nam pridružijo še drugi rojaki in ro-jakinje in pomagajo do hitre zmage.

V nedeljo dopoldne, 26. marca se vrši seja naše podružnice v Slovenskem domu v Acmetoniji. Pridite vsi člani in članice, kaj-ti ukreniti moramo več važnih reči v interesu SANSa.

Mary F. Prasnikar.

Glas iz Strabana

Strabano, Pa.—V prejšnjih ča-sih je skoraj vsakdo začel dopis, da so slabi časi, da fabrike zapir-ajo itd. Zdaj nas več ne tarejo te skrbi, kje boš delo dobil, če ga slučajno nimaj. Zdaj nas ta-rejo bolj resne in bolj strašne skrbi—vojna. Te skrbi tarejo posebno očete in matere, čijih si-novi so daleč od doma in marsi-katega že krije tuja zemlja ali hladno morje.

Marsikatero mater boli sree za svojim nikdar pozabljenim si-nom. Že iz marsikatero nasebi-ne je bilo poročano, da je pa-del ta in ta za domovino daleč od doma. Ker je Strabano pri-lično velika nasebina, zato im-a mo tu precejšnje število fan-tov v vojni. In tako tudi naša nasebina že žaluje z jednoto vred za padlimi sinovi, posebno pa matere in očete, ki jih je ta nesreča zadela.

Kako težko smo vzredili sino-ve! Marsikdo je v nadi pričako-val, da mu bodo na starost po-magali. Ali žalibog gre zdaj ta-ko, da bo moral marsikdo po-končati vojni skrbi, še v slab-šem položaju, in je sploh vprašanje, če bo imel za koga. Imam štiri sinove v armadi. Trije so že daleč preko morja—eden ne-kje v Italiji, drugi nekje na An-gliškem, tretji nekje na Pacifi-ku, četrty je še tukaj, toda piše, da bodo šli, toda ne ve kam. Ta-ko izgleda, da bodo vsak na svo-jem koncu sveta. Marsikatera mati bi lahko spislala veliko knjigo, kako trpi in skrbi za svoje sinove in če jih bo še kdaj vičela. Pa dovolj o tem.

V nedeljo, 26. marca se v Stra-banu vrši zborovanje društev in klubov Prosvetne matice v dvorani društva Postojnske ja-me 138 SNPJ. Ne zamudite te prilike in pridite na to zborova-nje, na katerem bo oddan tudi vojni bond za \$25.

Naš gospodinjki klub pa za isti dan pripravi okusnih doma-čih klobas. Torej kdor pride v nedeljo v Strabano, se bo lahko prepričal, da se nismo pozabili, kako se delajo domače klobase, čeprav smo že dolgo v Ameriki. Dobrodošli vsi!

Ivana Krulc.

Smrt ga doletela v Floridi

Chisholm, Minn.—Stephen Stonich je umrl dne 16. marca ravno ob času, ko je hotel stopi-ti na vlak, da bi šel domov s svo-jo ženo iz St. Petersburga, Fla.

Glasovi iz nasebin

On in njegova žena sta bila v Floridi na počitnicah, oziroma sta šla tja zaradi njegovega zdravja, ker je bil že par let bolan.

Stephen Stonich je bil rojen dne 16. marca 1882 v vasi Dob-lice pri Črnomlju. Torej usoda je hotela, da je umrl ravno na svoj rojstni dan. V Združene države je prišel 1903 v mesto Ely, Minn. V Chisholm je pri-šel 1911 in je začel grobarstvo trgovino, katero je imel potem tri leta. Od leta 1916 do 1940 je imel trgovino z železom in po-hištvo.

On si je znal pridobiti v vseh teh letih naklonjenost tukaj-šnjih prebivalcev. Njegova trgo-vina, ki jo je prodal, je bila ena največjih na železnem okrožju, zato tudi ni umrl kot siromak. Prosveta je tudi dobila veliko oglasov, in še celo ob času veli-ke depresije. On ni prenehal de-lati niti ene ure. Hotel je poka-zati, kaj vse on lahko proda. Zelo veliko je razposlal staro-krajskih kos in motik po vseh Združenih državah in Kanadi. Zato ga bo marsikdo pogrešal. Pogrešali ga bomo tudi mi tu-kaj, ker je marsikomu pomagal, ko je bil v potrebi.

Hotel je vedeti vse, kje živijo naši rojaki po Združenih drža-vah, zato me je velikokrat kli-cal telefonično podnevi ali po-noči, ker sem mu mogel dati po-jasnila, da je potem razpošil vzorce svojega blaga. Bil je član tudi društva št. 110 SNPJ. Pridobil sem ga meseca februar-ja 1925. Še se spominjam, ko mi je rekel takrat: "Frank, jaz ne potrebujem podpore od društva, ampak vaeeno bom pristopil, sa-mo da nas bo več." Tisti čas je naše društvo št. 110 imelo 400 članov in mladinski oddelek je bil tudi zelo močan.

Stephen Stonich zapušča ženo, dva sinova, ensigna Stephena, ki je v trgovski mornarici, sedaj v New Yorku, A. S. Ray je pa v bolnišnici v Great Lakesu pri Chicagu, Ill. Zapuška tudi hčer, omožena mrs. John P. Stock Jr., in pa dva brata, Matta v Chis-holmu in Josepha v Elyju. To-rej tej družini izrekam globoko sožalje.

Frank Klune, 110.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propa-gando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih pod-pornih organizacij. Vsaka or-ganizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu-Prosveta.

Naznanilo in zahvala

Globoko potrt in žalostnega srca naznanjam vsem sorodnikom in prijateljem, da je kruta smrt nenadno pretrgala nit življenja ter je za vedno zatnila svoje blage oči moja ljubljena soproga

LOUISE HAFNER

(rojena KRAVANJA)

Umrla je dne 18. februarja 1944 v starosti 58 let. Doma je bila iz Trezite na Primorskem. Pogreb blagopokojnice se je vršil dne 22. februarja iz August F. Svetkovič prostorov na Highland Park pokopališča, kjer smo jo položili v naročje materi semli k večni počitki. Bila je članica društva Zvezdni sosede št. 158 SNPJ in Progresivnih Slovencev krošek št. 3. Tem potom se iskreno sa-hvajujemo vsem, ki ste položili tako krasno venco h krsti dra-ge soproge. Ta dokaz vaše ljubezni napram pokojni mi je bil v veliko tolažbo v teh žalostnih urah. Hvala vsem, ki ste prilihi pokojnico pokropili, ko je ležala na mrtvaškem odru. Jer vsem, ki ste jo spre-mili na njeni zadnji poti na pokopališče. Iskrena zahvala tudi is-rečena vsem, ki ste dali svoje avtomobile brezplačno v poslu-go za spremstvo pri pogrebu kot tudi pogrebniemu zavodu August F. Sve-tlek za vzorno urejen pogreb in najboljšo vsestransko poslu-go. Tebi, ljubljena soproga, pa ključem: Počivaj v miru in lahka naj ti bo ameriška semilja! Ohrani Te bom v najlepšem spominu do konca mojega življenja!—Žalujući soprogo Louis. Euclid, Ohio.

Poštne vreče, napolnjene s pismi za ameriške vojske na Novi Britaniji.

MIHAIL ARCIBASEV

SANIN

Poslovenil Stane Krašovec

(Se nadaljuje.)

"Seveda. Mi plačujemo davek in izpolnjujemo svoje državljanske dolžnosti, torej izdajamo na tisoče ljudi prav tisti vojni in krivični, ki nas vznemirjajo. Mi se uležemo spat, a ne gremo rešit tistih, ki v onem trenutku umirajo za naše ideje... mi snemo košček preveč in s tem izročamo lakoti tiste ljudi, ki bi se morali vse svoje življenje brigati za njihov blagor, če smo krepkosti ljudje. In tako dalje. To je umljivo!... Čisto nekaj drugega je pa podlež, pravi, odkriti podlež! To je predvsem popolnoma odkrit in normalen človek..."

"Normalen?"

"Na vsak način, gotovo... On dela to, kar je za človeka popolnoma normalno. On vidi stvar, ki ni njegova, a je lepa, in jo vzame; vidi lepo žensko, ki se mu noče vdati; on jo bo vzela ali s prevaro. In to je popolnoma normalno, ker je potreba po nasladi in razumevanje nje ena od onih malostnih potez, ki ločijo človeka od živali. Živali, čim bolj so živali, ne razumejo uživanja in naslajanja in si ga niso zmožne pridobivati. One samo izvršujejo potrebe. Vsi se strinjamo v tem, da ni človek ustvarjen, da trpi in da ni trpljenje ideal človeškega stremjenja..."

"To se razume," je pritrdil Zarudin.

"Torej je v uživanju tudi cilj življenja. Raj je drugi izraz za uživanje na zemlji in vsi tako ali drugače sanjarijo o raju na zemlji. In raj je bil najprej, pravijo, na zemlji. Ta pravilica o raju ni nikakršna čenčarija, ampak simbol in sanje."

"Da," je nadaljeval Sanin po kratkem molku, "človek po svoji naravi ni vzdržan in najiskrenjši ljudje so tisti—ljudje, ki ne skrivajo svojega hrepenenja, tisti, ki jih v družbi imenujemo podleže... Na primer vi..."

Zarudin je vztrepetal in se opotekel nazaj.

"Vi ste seveda," je nadaljeval Sanin in se hlinil, kakor da ne bi opazil ničesar, "najboljši človek na svetu. Vsaj v vaših očeh. No, priznajte, ali ste srečali kdaj človeka, ki bi bil boljši od vas?"

"Veliko..." je neodločno odgovoril Zarudin, ki ni prav nič več razumel Sanina in ki v resnici ni vedel, ali bi bilo sedaj umestno užaliti se ali ne.

"Imenujte," je predlagal Sanin.

Zarudin je v dvomih skomizgnil z rameni.

"No, vidite, lepo," je zagabil Sanin, "vi ste najboljši človek in jaz sem seveda najboljši in mar ne bi oba rada kradla, lagala in prešestvovala... predvsem prešestvovala?"

Zarudin je zopet skomizgnil z rameni.

"O-ri-gi-nalno," je zamrmral.

"Mislite?" je nekako zasmehljivo užaljeno vprašal Sanin. "Niti misliti nisem... Da, podleže so najiskrenjši ljudje pa vrhu tega še najzanimivejši, kajti predelov in meje človeške podlosti si še misliti ni mogoče... Kadar stisnem podleže roko, sem vedno posebno zadovoljen."

Sanin je z nenavadno odprtimi očmi stisnil Zarudinu roko; gledal mu je naravnost v oči, a si je nato hipoma nagrbnil čelo in že v čisto drugem tonu zamrmral:

"Zbogom, lahko no!" in je šel.

Zarudin je za nekaj trenutkov nepremično obstal na mestu in gledal naravnost za odhajajočim Saninom. Ni vedel, kako bi sprejel Saninove besede in v duši mu je bilo medlo in neprijetno. A takoj se je spomnil Lide, se namahnil in pomislil, da je Sanin Lidin brat in da ima v bistvu prav ter je občutil napram njemu bratovsko ljubeznivost.

"Zanimiv fant, naj ga vrag vzame!" si je mi-

slil samoljubno, kakor da bi bil Sanin do gotove stopnje že njegov. Potem je odprl vratica in odšel po dvorišču, ki ga je obsevala mesečina, k svoji stranski hišici.

Sanin se je vrnil domov, se slekel, ulegel, pokril in hotel brati "Also sprach Zarathustra", ki ga je našel pri Lidi, a že pri prvih straneh mu je postalo nadležno in dolgočasno. Bombastične slike niso ganile njegove duše. Pljunil je, odložil knjigo in takoj zaspal.

IV.

K upokojenemu polkovniku in veleposestniku Nikolaju Jegoroviču Svarožiču, ki je stanoval v istem mestu, je prišel njegov sin, ki je študiral tehniko.

Izgnali so ga iz Moskve pod policijsko nadzorstvo, ker je bil osumljen sodelovanja pri revolucionarni organizaciji. O tem, da je bil aretiran, pol leta zaprt v ječi in da so ga poslali iz prestolnice, je Jurij Svarožič že prej večkrat pismeno obvestil svoje domače in zato jih njegov prihod ni iznenadil. Čeprav je bilo pričanje Nikolaja Svarožiča drugačno, je videl v sinovih dejanjih le otroško brezglavost in njegova zgodba ga je sicer strašno užalostila, toda imel ga je rad in ga je prijazno sprejel ter se skušal izogniti pogovoru o ranljivi zadevi.

Jurij se je vozil dva dni v tretjem razredu, kjer zaradi soparnega zraka, slabega duha in jokanja dojenčkov ni bilo mogoče spati. Bil je zelo utrujen in je komaj podal roko in pozdravil očeta in sestro Ljudmilo, ki so ji vsi v mestu rekli Ljalja, kakor se je sama krstila kot otrok; nato se je ulegel spat v Ljaljini sobi na njeno posteljo.

Zbudil se je šele proti večeru, ko se je solnce že nagibalo k zatonu in ko so njegovi poševni žarki z rdečimi lisami risali na steno obrisa okna. V sosednji sobi so ropotali z žlicami in s kozarci, slišati je bilo vesel Ljaljin smeh in Juriju neznan, prijeten in gospodski moški glas.

Najprej se je Juriju zdelo, da se še vedno pelje v vagonu, kjer ropočejo okna in odbijači in da sliši iz sosednjega oddelka glasove neznanh potnikov. Toda takoj se je zavedel, se hitro vzdignil in se usedel.

"Ah, da," je zategnil, si namršil obrvi in potegnil s prsti po svojih gostih, trdih lasih. "Vendar sem končno tu!"

In začel je premišljevat, da se mu ni izplačalo priti sem. Spominjal se je, kako si je lahko poljubno izbral kraj prebivanja. Ni si mogel dati odgovora, čemu je prišel baš domov. Misli je in hotel je misliti, da je rekel prvo, kar mu je prišlo v glavo, toda to ni bilo tako; Jurij se ni še nikdar preživljal z lastnim delom, ampak ga je podpiral oče in strah ga je bilo prebivati brez podpore v neznanem mestu med tujimi ljudmi. Sram ga je bilo tega čustva in celo samemu sebi ni hotel verjeti o njem. Toda sedaj je videl, da ni napravil prav.

Domači niso mogli njegove zgodbe ne razumeti ne odobravati, to je bilo jasno; temu se je imela pridružiti še materialna stran—in vse skupaj je delalo, da ni moglo biti med njimi dobrega, iskrenega in složnega razmerja. Razen tega je gotovo bilo v tem malem mestecu, kjer ga že ni bilo dve leti, zelo pusto. Vse prebivalce majhnih okrajnih mest je smatral Jurij v celem za meščane, ki so nesposobni, ne le, da bi razumevali, ampak da bi se sploh zanimali za tista vprašanja o filozofiji in politiki, ki jih je Jurij smatral za edini smisel življenja.

(Se nadaljuje.)

Beli mecesen

Juš Kozak

(Se nadaljuje.)

"Vidiš, kam si me položil?"

Martin je bežal od skale, doli k vodi. Komaj je pogledal v strugo, se je zdrgnil. Na veji, tik nad vodo je visela rdeča glava. Kri je lila od zadaj.

"Padel bom, padel bom!" je rjulo. "Pa... a... adel... boom!" se je vračalo od pečin.

Martin si je zatisnil oči in trepetal od groze. Besede so drhtele. "Nikogar ni, da bi mu povedal." Brez moči je sedel pod smreko.

Tako je trpel, da si je želel smrti. "Star sem. Čas bi bil in vsemu konec!"

Ponoči pa se je Jakop zopet priplazil. "Odpusti za tisto ko- zo!" — "Ne morem. Prepozno je!"

"Mati mi je povedala, kaj si storil z njo!"

Martin je prislusnil. "Ona?"

Rdeči je potrdil. "Ona!" Poizkušal je dvigniti glavo, da bi mu pogledal v obraz. Martin je videl, da mrtvoudni tilnik nima moči.

"Zakaj nisi splezal ritenski?"

Pokleknil je v spovednico.

Vse bi bilo dobro!"

"Žejn sem bil."

"Jaz nisem bil kriv."

"Žeejeen, žeejeen!" je hropelo v izbi.

"Milosti, milosti!" je prosil Martin.

Bebec Boštjan je začuden ogledoval gospodarja, klečečega na postelji. Tedaj je Martin sklenil. "Izpovem se. Odleglo bo." V Kranj pojdem. Domačim v Kamniku ne zaupam."

Diseče jutro je dihlo nad zemljo, ko je Martin hodil med rosnimi njivami. Na desni so se v solnčnem blešku kopali vrhovi.

Martin je upiral pogled v prazno cesto ter ni videl gor. Zau- pal je. "Če so med bogom in ljudmi posredovavci, mi izprosi- jo milosti."

Na stolpu je lesketal križ. Hi- šice na strmih bregovih so me- škale v solnce, krog cerkve so bile še zaspale.

Martin je hodil med ljudmi. Čudno so ga gledali, ko se mu je solnce lovilo v gosto brado.

Stopil je v božji hram. Skozi visoka okna je v pramenih pa- dala luč in risala svetle lise po steni.

Pokleknil je v spovednico.

Dolgo je pripovedoval in kon- čal: "Tako je bilo, kakor sem povedal, gospod. Zda pa išče miru pri meni."

"V službi si bil," je šepetal du- hovní. "Pregoreče si izpolnjeval dolžnosti."

Martin je osuplo pogledal in z- majal z glavo. Premišljal je: "Kaj hoče zopet s postavami? Ne- ve, kako bi..." "Glasno je odgo- varjal: "Nič nisem mislil na službo. Zaradi gamzov sem ga. Službo sem sprejel, da sem lah- ko na stara leta tam notri."

Duhovní mu je govoril o po- stavi in kesanju.

Martin ni umel. "Kesanje?"

je preudarjal, "kesanje ne poma- ga. Nazaj se ne morem kesati. Zgodilo se je. Če bi šlo tako, da bi mi odpustil, ker nisem mogel drugače."

"Grešni človek sem. Milosti prosim Vsega močnega." Da bi me odvezal od prokletstva."

Dobil je odvezo. Ko je odha- jal iz cerkve, ni bilo več solnčne lise na steni.

Spotoma se mu je obujal dvom: "Kako, da me za tisto ni vprašal, ker sem ga pred mater- jo zatajil?" — Milosti prosim. — Takrat nisem mogel drugače. Preveč jih imam rad, moje gamze."

Odložil se je, da pojde v Ljub- ljano. Tam je, kleč v spovedni- ci, zopet pripovedoval zgodbo svojega življenja.

Duhovní ga je potolažil: "Ke- sanja nimam. Prav natanko sem se izprašal. Takrat nisem mogel drugače. Bog naj sodi med ma- no in njim. Naj mu da mir in pokoj. Mene pa naj odredi od moje krvi." Se enkrat je ponov- il: "Od moje krvi."

Duhovní se je čudil ter mu po- vedal zgodbo o nevernem To- mažu: "Težka je bila tvoja po- kora. Zaupa in pojdi domov!"

Martin se je vrnil. Spotoma je srečal brata. Stevilo let se že nista videla. Dal mu je roko: "Kako na Trati, Tone?"

"Teško živiva. Lena je od sa- me zlobe jalova."

"Bolje je, da je jalova," je de- jal Martin. Tone ni vedel, kaj hoče. Sunljivo ga je ogledoval. Ko sta se ločila, je menil: "Meša se mu že."

Martin pa je ponavljal: "Bolje je biti jalov. Svet se odpočije!"

Toda trpljenje ni minilo. Ja- kob se ni plazil več po tleh. Ka- dar je legel Martin, je zahropel poleg njega.

"Materi bi rad povedal, da si me ti."

Martin je poslušal in ječal. Drugo noč je vstal in se odpra- vil na Lizin grob. "Liza, ti si ve- dela, da sem ga jaz!" Zdelo se

NEW GUN TALKS BACK TO NAZIS

U. S. ARMYMEN gather around the gaping breach of a 240-mm. howitzer, the newest and one of the heaviest guns used on the Italian front. They are (l. to r.) Pfc. Deso Couch, Callman, Ala.; Pfc. Glen Hamilton, Martinsville, Ind.; Pvt. Herbert Lutz, Elizabeth, N. J., and Pvt. John A. Rochon, Philadelphia, Pa.

Glava mu je omahovala na prsi. "Izpovedal sem se. Zda je vedo. Greh je odvezan v nebesih in na zemlji."

Večkrat pa je obstal in mislil. "Ni me doumel. Ne ve, da smo podrli postave. Če bi ga sprijem- ši se, od spredaj, bi bilo druga- če. Za tisto sem šel, da sem ga žegnega. Da sem ga zatajil ma- teri in ljudem. Da sem ga jaz, Bosov Martin! Zato sem ga pro- sil, da bi opravil med menoj in Njim."

Prišel je domov in ni bil poto- lažen. "Martin, kesati se ne mo- reš." Sam sebi je odgovarjal: "Zame ni kesanja. Nekaj druge- ga mora biti!"

Par noči potem, ko se je Mar- tin izpovedal v Kranju, je prišel pozno domov. Komaj je presto- pil prag, se je odmaknil.

Mesečina je lila v izbo skozi odprtino. V njej se je bleščala Jakopova glava. Telesa ni videl, a je vedel, da je. Dobro je slišal, kako bi se oni rad obrnil, da bi mu pogledal v obličje.

"Si spet prišel?"

"Skale molče!"

"Molče, molče!" je ponavljal Martin.

"Zato sem prišel."

"Kaj bi rad?"

"Da bi povedal, kaj sem mislil, ko sem padel."

"Kaj?"

"Da si morivec od rojstva."

Martin je sedel na postelji in strmel v liso na tleh.

"Tudi ti?" je šepetal.

"Tako je, tako je," je lezlo iz tal.

"Kesati bi se moral."

"Kesanja ni!"

"Ni ga, ni ga!" je Martin za- misljeno govoril v tla.

Zavedel se je, ko se je zdani- lo.

"Moj bog, kako je to, da so zlo- činci, kralji morivci umirali z lahkim srcem — meni ni dano?"

Odložil se je, da pojde v Ljub- ljano. Tam je, kleč v spovedni- ci, zopet pripovedoval zgodbo svojega življenja.

Duhovní ga je potolažil: "Ke- sanja nimam. Prav natanko sem se izprašal. Takrat nisem mogel drugače. Bog naj sodi med ma- no in njim. Naj mu da mir in pokoj. Mene pa naj odredi od moje krvi." Se enkrat je ponov- il: "Od moje krvi."

Duhovní se je čudil ter mu po- vedal zgodbo o nevernem To- mažu: "Težka je bila tvoja po- kora. Zaupa in pojdi domov!"

Martin se je vrnil. Spotoma je srečal brata. Stevilo let se že nista videla. Dal mu je roko: "Kako na Trati, Tone?"

"Teško živiva. Lena je od sa- me zlobe jalova."

"Bolje je, da je jalova," je de- jal Martin. Tone ni vedel, kaj hoče. Sunljivo ga je ogledoval. Ko sta se ločila, je menil: "Meša se mu že."

Martin pa je ponavljal: "Bolje je biti jalov. Svet se odpočije!"

Toda trpljenje ni minilo. Ja- kob se ni plazil več po tleh. Ka- dar je legel Martin, je zahropel poleg njega.

"Materi bi rad povedal, da si me ti."

Martin je poslušal in ječal. Drugo noč je vstal in se odpra- vil na Lizin grob. "Liza, ti si ve- dela, da sem ga jaz!" Zdelo se

mu je, da se je oglasilo iz groba: "Vedela!"

V prihodnji noči pa je zopet zaril Rdeči glavo v zglavje.

"Martin, ko si vame streljal."

"Sem se smejal..." je nade- ljeval Martin ter si brisal mrzel pot.

Poklical je Boštjana. Oklenil se ga je in jokal: "Pomagaj, Boštjan, bog noče pomagati! Ubil sem ga, tistega Rdečega, ki si ga nosil v žaklju. Zda hodi nazaj!"

Boštjan je bil močan in se mu je izvil iz objema.

"I... i..." se je smejal.

V dolgi, mrzli zimi je Martin čakal, da bi Jakob ostal pod snežno odejo. Zaman. Vso zimo sta ležala skupaj. Spomladi se je odločil. Pokazal je Boštjanu, kam je shranil denar, zaklenil je omaro in mu izročil ključ. Nato je šel.

Prišel je pred sodnika. Začu- deno je ta poslušal, kar mu je starec razlagal.

"Oče, vam se je zmešalo. Poj- dite domov!" je dejal nejevo- ljno.

"Ni se mi zmešalo. Natanko sem vam povedal, poglejte v pa- pirje in sodite, kakor se sodi morivcem."

Nejeverno ga je ogledoval sodnik. Martin pa je prosil. Mir- no 'e odhajal v ječo. Tam je se- del med štirimi stenami pri pri- bitih mizi. Za nikogar se ni zme- nil.

"Sodili bodo. Svet bo zvedel. Do groba bom nosil, kolikor bo- do namenili. — Če so postave zaradi vesti, ne pride več nazaj."

Sodniki so se zbrali in mu raz- glasili: "Se tega ne vemo, ali ga je a kroglo ali drugače." Tako so menili ter ga poslali domov.

Martin jih je začuden gledal. Ko je zapuščal sodnico, je govo- ril s seboj: "Ni moja stvar, če nočejo. V napotje bi jim bil. Jaz sem povedal."

Ko je hodil skozi mesto, je gle- dal otroke, ki so se igrali pred hišami. Žalostno je postal pred njimi.

"Čudno, koliko jih je! Jaz pa nimam nikogar. Samo oni hodi. Tista senca za mecesnom."

Zemlja je brstela. Martinu je zastajala sapa. Prsa so se mu napihovala, lica je temno pod- plulo.

"Zadušilo me bo," je premiš- ljeval v nočeh brez sna.

Nekega dne je pozval Boštja- na: "Jaz moram gori. Smrt se približuje. Tukaj je izdihni ne bom mogel. Kadar boš lačen, pojdi k pastirjem. Pomagaš jim, dali ti bodo jesti. Dobri ljudje so. Jutri pojdeš z mano!"

Drugo jutro ga je Boštjan

spremljal. Pri vsakem koraku je Martin postal. Hlastno je zaje- mal sveži zrak.

"Koliko laže diham," je po- navljal. Toda v Kalce ni mogel. Ostal je nižje pri pastirjih.

Poslednjič se je zasmejal — "Umret sem prišel. — Za tegale skrbite. Tista koča pod Mokrico je njegova."

Boštjanja so polile solze, slu- til je nekaj. Na licu je držal drhtečo Martinovo rko.

"Le pojdi!" Rad bi umrl sam!" Bebec se je skril za skalo in se še dolgo oziral nazaj proti koči.

Vsak dan je Martin posedal na solcu in veter se je igral z belo brado. Skozi mreno je gledal blesteče vrhove, katerim se ni postaralo obličje.

Tiho je mislil: "Še se pasejo. Pod Konjem, pod Skuto, oh, da bi mogel vsaj enega videti."

Pred njim, med skalami je le- žal Rdeči. Starec ni več trpel. Mirno je upiral vanj pogled. "Le potrpi, kmalu umrem, ta- krat boš odrešen tudi ti." Oči so plavale nad dolino. "Midva sva se pomenila."

Jasne dne, ko so bile gore in nebo polne luči, se mu je zde- lo, da mu je padla mrena z oči.

Tam spodaj je žarelo žito, med travniki črne njive. Pod gozdovi bele vasi. Sredi skalna- te planote je stal mecesnov štor brez sence.

Grintovec ga je gledal. Hčere so bile odete v bele plašče. Gri- va na Konju je lesketala v soln- cu.

Proti njemu se je med skala- mi pomikala procesija. Katarina je podpirala Lizo, mati je bila z očetom, zadaj so hodili možje in fantje z mecesnovimi vejica- mi v rokah. Potem so se uvrščali gamzi. Samci, matere z mladiči, ob strani gošarji.

Jakob je sedaj dvignil glavo ter se ozrl vanj s pegastim obra- zom.

Solnce je obviselo na mestu, veter je utihnil, zemlja je obsta- la.

Dih, ki je v smrti in v rojstvu, vse in povsod, je združil Marti- na z živimi in umrlimi.

Razodelo se mu je življenje od vekomaj do vekomaj.

KONEC

Razni mali oglasi

RADA BI IZVEDELA

za svojega brata Franka Obresa. Zadnje pismo sem dobila od njega leta 1927 iz Park City, Utah. Še po- prej se je nahajal v Rocksprings, Wyo. Ujuzno prosim rojake, če kdo ve kje se nahaja, da mi to naznani- jo; povrnem stroške. Če bo sam ga- tal ta oglaš, naj se mi prijavi, ker imam mu poročati več zelo važnih stvari. Mary Ogrine, 316 E. Wash- ington st., Auburn, Ill. —(Adv.)

RAD BI DOBIL PRILETNO

ŽENSKO

za domača hišna dela. Jaz sem sam in imam svojo domaćijo. Katero ve- seli, naj piše za pojasnila na moj na- slov: Josip Lukasič, R.D. 1. Bent- leyville, Pa.

Najzanesljivejšo dnevno de- lavsko vesti so v dnevniku "Pro- sveti." Ali jih čitate vsak dan?

1944

WARFUND

+

LET'S GIVE

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih.....

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

.... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

.... Cene smerne, uniljako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTER